

ऊर्जा बिकास उप- समिति गठन तथा सञ्चालन कार्यविधी, २०७७

प्रस्तावना:

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ तथा तथा वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्धन केन्द्रबाट प्रेषित गाउँपालिकाको नवीकरणीय ऊर्जा नीति, २०७६ को १२ नम्बर बुँदाको संस्थागत संरचना अन्तर्गत १२.१^२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि गौमूल गाउँपालिकाले आफ्नो ऊर्जा नितीमा नवीकरणीय ऊर्जाको प्रवर्धन र विकास गर्न ऊर्जा बिकास उप समिति को गठन र कार्य जिम्मेवारीको ब्यवस्था गरेको छ । गाउँपालिका भित्र नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न ऊर्जा विकास उप-समिति गठन गरि आफ्नो दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न र पालिका क्षेत्रका सेवाग्राहिहरुलाई ऊर्जा सम्बन्धी सम्पूर्ण सेवाहरु चुस्त बनाउने कार्यलाई ब्यवस्थित गर्न यस कार्यविधिलाई कार्यपालिकाको मिति २०७७।१०।१२ को गाउ सभावाट स्वीकृत गरि लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद: १

नाम तथा प्रारम्भ

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: यस कार्यविधिको नाम “ऊर्जा बिकास उप- समिति गठन तथा सञ्चालन कार्यविधि २०७७” रहने छ । यो कार्यविधि गाउँ सभाव बाट स्वीकृत भए पछि लागू भएको मानीने छ ।

२.परिभाषा: बिषय वा प्रशंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

- क. उप-समिती भन्नाले पूर्वाधार विकास समिति अन्तर्गत गठित ऊर्जा बिकास उप- समिति लाई सम्झनु पर्दछ ।
- ख. स्थानिय तह: भन्नाले गांउपालिकाको कार्यालय सम्झनु पर्दछ ।
- ग. कार्यपालिका भन्नाले गाउँकार्यपालिकालाई बुझाउने छ ।
- घ. उपाअध्यक्ष भन्नाले गाउँपालिका उपाअध्यक्ष लाई सम्झनु पर्द छ ।
- ङ पदाधिकारी भन्नाले ऊर्जा उपसमितिका पदाधिकारीलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद: २

उप-समितिको गठन तथा पदावधि

३. गाउँपालिका कार्यपालिकाद्वारा पूर्वाधार विकास समिति अन्तर्गत रहने गरि ९ सदस्यीय एक ऊर्जा विकास उप-समितिको गठन गरिनेछ^१ । उप-समितिमा आवश्यकता अनुसार पदाधिकारी संख्या थपघट गर्न सकिने छ, उप-समितिमा निम्न पदहरू रहने व्यवस्था गरिएकोछ;
- क) **संयोजक:** १ जना कार्यपालिका सदस्य वा वार्ड अध्यक्षहरू मध्येबाट नवीकरणीय ऊर्जामा सामान्य जा नकारी भएको ब्यक्ति रहने प्रवाधान गरियेकोछ ।
- ख) **सदस्यहरू:** ४ देखि ६ जना सम्म (विषयगत विज्ञ, निजी क्षेत्र, महिला, पछाडि पारिएका, दलित तथा विपन्न वर्गको समावेसी समानुपातिक प्रतिनिधित्वको आधारमा) रहने प्रवाधान गरियेकोछ ।
- ग) गाउँपालिका उपाध्यक्ष उप-समितिको संरक्षक, पूर्वाधार विकास समितिको संयोजक र प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सल्लाहकारको रूपमा रहने छन् ।
- घ) ऊर्जा विकास उप-समितीको पदाधिकारीहरूको पदावधि बढीमा ४ वर्षको हुनेछ ।

४. पदमुक्त हुने अवस्था:

- क) पदाधिकारीहरूले दिएको राजीनामा स्वीकृत भएमा: ऊर्जा विकास उप-समिती का पदाधिकारीहरूले दिएको राजीनामा पूर्वाधार बिकास समितिको सिफारीसमा कार्यपालिकाबाट स्वीकृत हुनेछ ।
- ख) पदाधिकारीहरूको मृत्यु भएमा ।
- ग) पदाधिकारीहरूको समयावधि समाप्त भएमा ।
- घ) मगज बिग्रिएमा ।
- ङ) कुनैपनि फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा ।

परिच्छेद: ३

उप-समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

५. गाउँपालिका कार्यपालिका र पूर्वाधार विकास समितिको प्रत्येक्ष सुपरिबेक्षणमा रहि ऊर्जा विकास उप-समितिको निम्न अनुसारको काम, कर्तव्य र अधिकार हुनेछ:

- ५.१ गाउँपालिको कार्यपालिका, पूर्वाधार विकास समिति र गाउँसभा प्रति उत्तरदायी हुने र उल्लेखित कार्यपालिका, समिति तथा सभाबाट प्राप्त ऊर्जा विकास सम्बन्धि नीति, निर्देशन तथा सुझावहरूलाई अवलम्बन गर्ने ।
- ५.२ ऊर्जा विकास उप-समितिको आवश्यकता अनुसार मासिक वा बार्षिक बैठक राख्ने , निर्णयहरू गर्ने र भएका निर्णयहरूलाई कार्यपालिका वा भौतिक पूर्वाधार विकास समितिलाई जानकारी गराई अनुमोदन गराउने ।
- ५.३ नवीकरणीय ऊर्जा र अन्य ऊर्जा सम्बन्धि आवश्यक ऐन , कानून, नीति तथा कार्यविधिहरू समावेसी , समानुपातिक प्रतिनिधित्वको आधारमा तयार गरि पूर्वाधार विकास समिती तथा कार्यपालिका मार्फत सभाबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्ने तथा समयानुकुल यस्ता नियम तथा कार्यविधिहरू पुनरावलोकन गरि संसोधन गरि पारित गराउने ।
- ५.४ समग्र ऊर्जा विकासको लागि एक ऊर्जा ईकाई स्थापना गरि यसको संस्थागत विकासमा सहयोग गर्ने । ईकाईलाई आवश्यक जनशक्ति तथा भौतिक सामाग्रीहरूको लागि कार्यपालिका सँग पहल गर्ने ।
- ५.५ ऊर्जा सम्बन्धि प्रभावकारी सेवा प्रवाहको लागि नागरिक बडापत्र तयार गर्ने र यसमा उल्लेख भएका सबै सेवा गाउँबासीहरूलाई जनचेतना गराउने ।
- ५.६ नवीकरणीय ऊर्जाको वार्षिक योजना तर्जुमा कार्यान्वयन र अनुगमनमा महिला, दलित तथा सिमान्तकृत वर्ग तथा समुदायहरूलाई प्राथमिकता दिई सहभागिता गराउने ।
- ५.७ नवीकरणीय ऊर्जाका विभिन्न प्रविधिहरूको कार्यान्वयन तथा जडानमा एकल महिला घरधुरी , सिमान्तकृत विपन्न तथा दलित घरधुरीहरूलाई विशेष अनुदानको ब्यवस्थाका लागि पूर्वाधार विकास समिती मार्फत कार्यपालिकालाई उक्त प्रावधानको अनुमोदनको लागि अनुरोध गर्ने ।
- ५.८ गाउँपालिकाको ऊर्जा सम्बन्धि आवधिक , बार्षिक योजना तर्जुमामा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गरि गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा तयार गरी लागू गर्ने । साथै यस्ता योजनाहरू वास्तविक र जनमुखि बनाउने तथा समयानुकुल परिमार्जन गर्दै जाने । यस्ता ऊर्जा योजनाका तयारीका विभिन्न चरणहरूमा गाउँको तर्फबाट सक्रिय सहभागिता जनाउने ।
- ५.९ ऊर्जा योजनाको परिकल्पना, लक्ष्य तथा उद्देश्यलाई मध्यनजर राख्दै गाउँपालिकाको वार्षिक ऊर्जा योजनाको तर्जुमा गर्ने । नवीकरणीय ऊर्जा को समुदाय स्तर देखि नै क्रियाकलापहरूको सहभागीतात्मक पहिचान , माग संकलन, प्राथमिकिकरण गरि पूर्वाधार विकास समिती मार्फत कार्यपालिका तथा सभाबाट अनुमोदन गराउने ।
- ५.१० गाउँपालिकाको बार्षिक , अर्धवार्षिक वा मासिक समिक्षा गरि आवश्यकता अनुसार प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि पहल गर्ने । आवश्यकता अनुसार समिक्षाको प्रतिवेदन तयार गरि सम्बन्धीत निकाय र सरेकारवालाहरू समक्ष पेश गर्ने ।

- ५.११ समुदाय स्तरबाट गाउँपालिकामा माग भई आएका ऊर्जा सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गर्न भौतिक पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिका सँग समन्वय गर्ने गराउने ।
- ५.१२ गाउँपालिकाबाट प्राप्त बजेटको उचित व्यवस्थापन गरि ऊर्जा सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन गर्ने , अनुगमन गर्ने तथा प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि उपभोक्ताहरूलाई सुझाव र सल्लाह दिने । आवश्यक परे कार्यान्वयन भएका कार्यहरूको गुणस्तर कायम गर्न विषय विशेषज्ञहरूसँग परामर्श , तथा आवश्यक समन्वय गर्ने ।
- ५.१३ गाउँपालिकामा गठित अनुगमन समिति तथा आवश्यकता अनुसार तेस्रो पक्षबाट समेत अनुगमन गराउने ।
- ५.१४ गाउँपालिकामा गठन भई कृयाशिल रहेका अन्य समिति वा उप-समितिहरू सँग आपसी सहयोग र समन्वयमा कायम गर्ने ।
- ५.१५ ऊर्जाका बार्षिक क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनका क्रममा खरिद गरिने बस्तु तथा सेवाका लागि कार्यपालिकालाई खरिद सम्बन्धमा आवश्यक पर्ने कागजात , प्राविधिक स्पेशिफिकेशन तयारी तथा सेवा प्रदायक समूहको छनौटका लागि सहयोग गर्ने ।
- ५.१६ ऊर्जा विकास तथा कार्यान्वयनका लागि सम्भाव्य सरोकारवालाहरूको पहिचान गरि समन्वय गर्ने तथा आवश्यकता अनुसार बैठक राखि सुझावहरू लिने तथा दिने ।
- ५.१७ अध्यक्षको सहयोगमा नविकरणिय ऊर्जा विकास तथा प्रबर्द्धनका लागि आन्तरिक तथा बाह्य श्रोतहरूको पहिचान तथा परिचालन गर्ने ।
- ५.१८ ऊर्जा विकासको लागि संघीय , प्रदेश, अन्य स्थानिय तहहरू र बाह्य दाताहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- ५.१९ नवीकरणीय ऊर्जा सेवा प्रवाहमा अनुदान नीतिलाई अत्यावश्यक क्षेत्र तथा घरपरिवार बाहेक क्रमशः कम गर्दै लैजाने र वित्तिय क्षेत्रको लगानीलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ५.२० गाउँपालिकाबाट घर निर्माण नक्सा पास गर्दा भवन निर्माण आचार संहितामा ऊर्जा मैत्री बुदाँहरू थप्न लगाई पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिका बाट अनुमोदन गराउने ।
- ५.२१ ऊर्जा विकास योजना तयारी , कार्यान्वयन तथा अनुगमनको क्रममा आईपर्ने आवश्यक निर्णयहरू गर्ने र पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।
- ५.२२ ऊर्जा योजना तर्जुमा तथा यसको कार्यान्वयनबाट संभावित पर्नसक्ने नकारात्मक प्रभावहरूको (वातावरणीय, विपद जोखिम तथा सामाजिक द्धन्द) समयमा सचेत रहने र न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका उपायहरूको अवलम्बन गर्ने ।

- ५.२३ ऊर्जाको उत्पादनमूखी प्रयोगमा जोड दिई ऊर्जामा आधारित घरेलु तथा साना उद्योग स्थापनामा सहजीकरण गर्ने । ऊर्जालाई स्थानीय स्तरमा कृषि उत्पादनमा बृद्धि गरि आयातलाई घटाउने, मूल्य श्रृंखला बृद्धि गर्ने र रोजगारीको अवसरमा बृद्धिमा जोड दिन पहल गर्ने ।
- ५.२४ नवीकरणीय ऊर्जाप्रविधीको जडान पश्चात् स्था नीय स्तरमै सेवाको सुनिश्चितताको लागि निजी क्षेत्रहरूलाई जडान पश्चातको सेवा संयन्त्रको विकास तथा कार्यान्वयनमा जोड दिने ।
- ५.२५ ऊर्जा सम्बन्धि विभिन्न प्रविधीहरूको सिप तथा ज्ञानका लागि क्षमता अभिवृद्धि (तालीम , गोष्ठी, सिकाई भ्रमण, अभिमुखिकरण तथा जनचेतना) योजना तयार तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- ५.२६ ऊर्जा विकास सम्बन्धि कार्य गर्न विज्ञ आवश्यक परे पूर्वाधार विकास समिति , प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा अध्यक्ष मार्फत सेवा खरिद गर्ने ब्यवस्था मिलाउने ।
- ५.२७ आवश्यकता अनुसार विकास साझेदारहरूसँगको साझेदा रीमा ऊर्जा प्रवर्द्धनको कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिने ।
- ५.२८ उप-समितिको बैठक तथा अन्य सञ्चालन खर्चका लागि कार्यपालिकासँग समन्वय गर्ने , भएको खर्चलाई अनुमोदन गर्ने र निकासको लागि प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सँग समन्वय गर्ने ।
- ५.२९ उप-समितिका संयोजकले उप-समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारीहरूलाई नेतृत्व गर्ने छन् भने अन्य सदस्यहरूले संयोजकलाई सहयोग गर्नु सदस्यहरूको जिम्मेवारी रहने छ । ऊर्जा सम्बन्धी सबै कार्यमा सल्लाहकारहरूको सुझाव लिने व्यवस्था गरियेकोछ ।

६. कार्य बिबरण: ऊर्जा विकास उप-समितिको आफ्नो छुट्टै कार्य विवरण हुनेछ र उक्त कार्य विवरण पूर्वाधार विकास समितिको सिफारिसमा सम्बन्धित कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गरिनेछ । अनुमोदित कार्य विवरणको मूलमर्मलाई केन्द्रविन्दुमा राखि उप-समितीका पदाधिकारीहरूले आफ्नो पद अनुसार सम्पादन गर्ने कार्य बिबरण तयार गरी संयोजकबाट स्वीकृत गराउनु पर्दछ , र स्वीकृत कार्य बिबरणका आधारमा तोकिएका कार्य सम्पादन गर्न उप-समितीका प्रत्येक सदस्यहरूको कर्तब्य र जिम्मेबारी हुनेछ । उप-समितीको विस्तृत कार्य विवरण अनुसुची १ मा उल्लेख गरिएकोछ ।

७ कार्य सम्पादनका आधारहरू: उप-समितीले कार्य सम्पादन गर्दा नेपालको संबिधान र अन्य प्रचलित कानुनमा ब्यबस्था भएका कुराहरूको अतिरीक्त देहाएका बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

क.गाँउपालिकाको र जनताको बृहतर हित ।

ख. समन्वय सहकार्य र समावेशीकरण

ग. कानुनको शासन

घ. पारदर्शिता ,जवाफदेहिता तथा इमान्दारिता

ड. आर्थिक अनुशासन एंव भ्रष्टचारमुक्त चुस्त र जनमुखी कार्य ।

च. निर्णय प्रक्रिया तथा सुचनामा सबसाधरणको पंहुच ।

छ. जनसहभागिता तथा स्थानीय स्रोतको अधिकतम उपयोग ।

८. निश्चित समयवधि भित्र निर्णय गर्नु पर्ने: यस अन्तगत उप-समितीको निर्णय गर्न अधिकार प्राप्त अधिकारीले कुनै बिषयमा निर्णय गर्दा प्रचलित कानुन बमोजिम कुनै निश्चित अबधि भित्र निर्णय गर्नु पर्ने भनि तोकिएमा सोहि समयबधि भित्र र त्यस्तो ब्यबस्था नभएमा निर्णय गर्नु पर्ने बिषयको प्रकृती हेरी निर्णय गर्न पाउने अधिकारीले उपयुक्त ठहरायको समयवधि भित्र निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

९. निर्णय गर्दा पारदर्शिता कायम गर्नु पर्ने: यस नियम वा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम निर्णय गर्न पाउने अधिकारिले कुनै बिषयमा निर्णय गर्दा पारदर्शि ढंग बाट निर्णय गर्नु पर्नेछ र उक्त निर्णय गर्नुपर्ने बिषयमा आफुना मातहतका सदस्यहरुको राय तथा परामर्शमा गर्नुपर्नेछ । उप-समितिको बैठकवाट सिफारिस भई कार्यपालिकाबाट अनुमोदन भएका निर्णयहरु सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

१०. निर्णय गर्दा आधार र कारण खुलाउनु पर्ने: प्रचलित कानुन बमोजिम निर्णय गर्दा सम्बधित पदाधिकारीले गरेको निर्णय कुनकुन कुरामा आधारित छ र त्यस्तो निर्णय किन गर्नु परेको हो सोको स्पस्ट आधार र कारण खुलाई निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

११. सार्वजनिक चासोको विषयमा निर्णय गर्ने बारे: समिति ले सार्वजनिक चासोको कुनै बिषय निर्णय गर्नु अघि सरोकारवाला तथा नागरिक समाज संग आवश्यक परामर्श गर्न सक्नेछ र साथै उक्त प्रस्ताबित निर्णय गरिएको बिषयको सकारात्मक तथा नकारात्मक पक्षहरुको समग्र विश्लेशण गरी त्यस बाट प्राप्त हुन सक्ने संभावित प्रभावको मुल्यांकन समेत गर्नु पर्नेछ ।

१२. आफ्नो जिम्मेबारी पन्छाउन नहुने: कानुन बमोजिम कार्यसम्पादन गर्नु पर्ने समितीका सदस्यहरुले आफुलाई सुम्पीएको वा कानुन बमोजिम आफुले सम्पादन गर्नु पर्ने काम निर्धारित शर्त तथा निर्धारित अबधि भित्र सम्पादन गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद: ४

आर्थिक कार्यप्रणाली तथा जिम्मेबारी

१३. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा: समितीले आगामी आर्थिक बर्षमा गर्नु पर्ने कामकाज तथा कार्यक्रमको निमित्त तोकिय बमोजिम बजेट तयार गर्ने गराउने उत्तरदायित्व संयोजकको हुनेछ र साथै उक्त बजेट तर्जुमा गर्दा बिकास साझेदार र अन्तराष्ट्रिय संघ संस्था बाट अनुदान स्वरुप प्राप्त हुने नगदी वा जिन्सी सहायतालाई बजेटमा समावेश गर्नु गराउनु पर्नेछ । बजेट तर्जुमा गर्दा ऊर्जा विकास उप-समितिको लागि एक आर्थिक

वर्षको लागि एकमूष्ट दैनिक कार्य संचालन , बैठक संचालन खर्च र अनुगमन तथा मूल्यांकन बजेट तर्जुमा गरि पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकामा स्वीकृतीको लागि पेश गर्नुपर्नेछ ।

१४. **सेवा सुविधा:** यस गाउँपालिकाको कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराएको अवस्थामा ऊर्जा विकास उप-समितिका पदाधिकारीहरूलाई बैठकमा सहभागी हुदाँ बैठक भत्ता , आतेजाते यातायात खर्च र बैठक चलेको समयमा स्थानीय स्तरमा पाईने खाजा उपलब्ध गराईनेछ । यदि उप-समितीका सदस्यहरु कार्यक्रमको कार्यान्वयन अवधीमा अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न जाँदा उप-समितिको संयोजकको स्वीकृति लिई र स्वयंम् संयोजका जाने अवस्थामा पूर्वाधार विकास समितीको संयोजकको स्वीकृती लि इकार्यान्वयन स्थलमा जान सकिनेछ र उक्त अवधिको दैनिक भ्रमण भत्ता , बास खर्च र यातायात खर्च सम्बन्धित गाउँ । गाउँ कार्यपालिकाको आर्थिक नियमावली अनुसार उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
१५. **कारोबारको लेखा:** समितीले कारोबारको लेखा प्रणाली नेपाल सरकारले तोकीदिए बमोजिम हुनेछ र अनुदान तथा अन्य सहायता लगानी, बिनीयोजन आदी सबै प्रकारका कारोबारको लेखा तयार गरी राख्नु पर्नेछ ।
१६. **आर्थिक हिनाबिना तथा अनियमितता गर्न नहुने:** समितीका कुनैपनि सदस्यले जानीजानी वा गलत मनसाय राखेर समितीमा कुनैपनि प्रकारको हानी नोक्सानी पुर्याउन वा आर्थिक हिनामिना गर्न वा अनियमितता गर्न गराउन हुदैन त्यस्तो पाईएमा प्रचलित कानुन बमोजिम कारबाही हुनेछ ।
१७. **जोखिम ब्यबस्थापन:** समितीले रकम लगानी तथा त्यसमा रहेको जोखिम समेतलाई विश्लेशण गरी जोखिम ब्यबस्थापन कार्ययोजना तयार गर्नेछ ।

परिच्छेद: ५

बिबिध

१८. **उच्च नैतिकता तथा ब्यबसायिकता कायम गर्नुपर्ने:** समितीले सदस्यहरुको कामकारबाही लाई पारदर्शि बनाउन तथा कामकारबाहीमा उच्च व्यबसायिकता कायम राख्नका लागि आचार संहिता बनाई लागु गर्नेछ ।
- १८.१ **आचारसंहिता लागू हुने:** ऊर्जा विकास उप-समितिका पदाधिकारीहरूलाई बैठक हुनु भन्दा कम्तिमा एक हप्ता अगावै जानकारी गराई उपस्थितीको सुनिश्चिता गर्नुपर्नेछ । कुनैपनि पदाधिकारी आफ्नो पदीय दायित्व मर्म अनुरूप प्रत्येक बैठकमा मुनासिब कारणसहितको अवस्था बाहेक अनिवार्य सहभागी हुनुपर्नेछ । उप-समितिको कुनै पनि पदाधिकारी विना सुचना लगातार बढीमा ३ पटकसम्म बैठकमा अनुपस्थिती भएमा स्वतः खारेजीमा परेको मानीनेछ । ऊर्जा विकास उप-समितिको कुनै पनि पदाधिकारहरुले आचार संहिता पूर्णरूपमा पालना गर्नुपर्नेछ । यदि कुनै कसैले उल्लघंन गरिएको पाईएमा उप-समितिको संयोजकले तत्काल स्पष्टिकण सोध्न सक्नेछ । सोधिएको स्पष्टीकरणमा चित्तबुझ्दो जवाफ नआएमा उप-समितिको बैठकबाट

निर्णय गरि आवश्यक कारवाही गरिनेछ । त्यस्तो आवश्यक कारवाही अर्न्तगत केही समयको लागि निलम्बन वा पद खारेजी सम्मको निर्णय गर्नसक्नेछ ।

१९. **समय पालना र नियमितता:** उप-समितीका सम्पुर्ण सदस्यहरूले निर्धारित समयमा नियमित रूपले कार्यलाई तिब्र रूपमा अगाडी बढाउनु पर्नेछ र उप-समितीको आवश्यकता र संयोजकको निर्देशन अनुसार बैठक बस्नु पर्नेछ र बैठकमा अनुपस्थित तथा जिम्मेवार बाट टाढा हुन खोजेमा आवश्यकता अनुसार कारवाही समेत गर्न सक्नेछ ।
२०. **अनुशासन र आज्ञापालन:** समितीका सम्पुर्ण सदस्यहरूले अनुशासनमा रही आफ्नो काम कर्तव्य इमान्दारिता र तत्परताका साथ पालन गर्नु पर्नेछ ।
२१. **सुचना प्रवाह:** समितीले आफ्नो कार्यालयसंग सम्बन्धित सबै प्रकारका सुचनाहरू अर्धबधिक गरी राख्नुपर्नेछ र कार्यालयमा रहेको सुचना प्रवाह गर्ने प्रयोजनका लागि सुचना बोर्ड ब्यबस्थापन गर्नेछ ।
२२. **निर्देशिका वा दिग्दर्शन वा कार्यबिधि वा स्रोत पुस्तिका बनाउन सक्ने:** समितीले आफ्नो कामकारबाहीलाई प्रक्रियागत ढंगबाट छिटो छरितो र मितव्ययी रूपमा संचालन गर्न वा कार्यसम्पादन गर्न आवश्यक निर्देशिका वा दिग्दर्शन वा कार्यबिधि वा श्रोत पुस्तिका बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।
२३. **खारेजी र बचाउ सम्बन्धि:** नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारको कुनैपनि कानून , नियम तथा नवीकरणीय ऊर्जा नीतिसँग कुनैपनि बुदाँ बाझिन गएमा बाझीएको हद सम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

अनुसूची: १ ऊर्जा विकास उप-समितिको कार्य विवरण

- ऊर्जा विकास उपसमिति (Energy Development Sub-Committee: EDSC) पूर्वाधार विकास समिति (Infrastructure Development Committee: IDC), कार्यकारीहरू र ग्रामीण गाउँपालिकाको सभाको लागि जिम्मेवार हुनेछ र यो ऊर्जा सम्बन्धी निर्देशन र सुझावहरू कार्यान्वयन गर्न प्रतिबद्ध छ।
- उप-समिति ले नवीकरणीय ऊर्जा (Renewable Energy: RE) को लागी कानून, नियम र मानक संचालन प्रक्रिया तयार गर्नेछ र IDC र कार्यकारी मार्फत विधानसभाबाट स्वीकृत हुनेछ।
- संगठनात्मक विकासले RE लाई बढावा दिन ऊर्जा इकाई र EDSC मा ध्यान केन्द्रित गर्दछ।
- ऊर्जा सेवाले नागरिक बडापत्रमा सबै गाउँपालिका मानिसहरूलाई सचेतना जगाउने कुराको उल्लेख गर्नेछ।
- EDSC ले ऊर्जा सम्बन्धित गतिविधिहरू समाहित गर्न वार्षिक योजना प्रक्रियामा सक्रिय भूमिका र नेतृत्व प्रदर्शन गर्नेछ।
- यथार्थवादी र प्रयोगकर्ता मैत्री गतिविधिहरू तयार गर्न सहयोग पुर्याउने सहित वार्षिक योजना प्रक्रियाको विभिन्न चरणहरूमा सक्रिय सहभागिताको पुष्टि हुनेछ। यो परिप्रेक्ष्य सन्दर्भ र समय अनुसार संशोधन हुनेछ।
- ऊर्जा सम्बन्धी गतिविधिहरूको पहिचान, उनीहरूको माग संकलन र प्राथमिकता र वर्गीकरण सहिष्णुता स्तरबाट वार्षिक योजना प्रक्रियाको शुरूदेखि ७ विभिन्न चरणमा गाउँपालिका ऊर्जा योजनाको दृष्टिकोण, लक्ष्य र उद्देश्यहरूको परिस्थापन हुन्छ। त्यसपछि, EDSC ले ऊर्जा सम्बन्धी गतिविधिहरू IDC मार्फत कार्यकारीमा र अन्ततः विधानसभाबाट अनुमोदन गर्नेछ।
- यसले ऊर्जा प्रबर्धनका लागि सम्भावित सरोकारवालाहरूको पहिचान सहित ऊर्जा विकास रणनीति तयार गर्नेछ।
- यसले आन्तरिक र बाह्य रूपमा नवीकरणीय ऊर्जा विकास र पदोन्नतिको लागि अध्यक्षको सहयोगमा श्रोतहरूको खोजी र परिचालन गर्नेछ।
- यसले केन्द्रीय, प्रदेश र छिमेकी स्थानीय सरकारहरूसँग ऊर्जा विकासको लागि उनीहरूको फलदायी सहयोगका लागि प्रभावकारी ढंगले आपसी समन्वय र सहकार्य गर्दछ।
- जरुरी क्षेत्र र Dis-Advantaged Group (DAG) समुदाय र ऊर्जा वित्तीय पदोन्नति बाहेक अनुदान संयन्त्र बिस्तारै घट्नेछ।
- EDSC ले भवन निर्माण नक्सा स्वीकृत गर्ने बेला ऊर्जा मैत्री भवन कोड थप्न पैरवी गर्नेछ र IDC मार्फत कार्यकारीहरूलाई सहमति जनाउनेछ।
- यसले ऊर्जा विकास योजनाहरू, यसको कार्यान्वयन, अनुगमन र IDC मार्फत कार्यकारीहरूलाई पेश गर्ने रिपोर्ट तयार पार्ने निर्णय गर्नेछ।
- यो ऊर्जा योजना र यसको कार्यान्वयनको समयमै सम्भावित नकारात्मक प्रभाव (वातावरणीय, प्रकोप जोखिम र युद्ध द्वन्द्व) मा चेतन हुनेछ। यसले सम्भावित नकारात्मक प्रभावहरूको बिरुद्ध कम गर्ने विकल्पहरू र व्यवस्थापन उपायहरूको अनुसरण गर्नेछ।

- यसले प्रयोगकर्ताहरूको पक्षमा नवीन र रचनात्मक RE प्रबिधि प्रवर्धन गर्न र उनीहरूको पहुँच बढाउन ध्यान दिनेछ। यो नयाँ RE प्रबिधि प्रवर्धन खोजमा केन्द्रित हुनेछ जुनले प्रयोगकर्ताहरू लाई फाइदा पुराउनेछ ।
- यसले निजी क्षेत्रका लागि वातावरण सक्षम पाउँदै RE प्रबिधि स्थापना गरेपछि सेवा सुनिश्चित गर्न स्थानीय रूपमा बिक्री पछाडि सेवा संयन्त्र र यसको कार्यान्वयन विकासमा जोड दिनेछ।
- यसले क्षमता निर्माण योजना (प्रशिक्षण , अभिमुखीकरण, कार्यशाला र क्रस-लर्निंग भ्रमण आदि) र RE प्रबिधिमा ज्ञान र सीप वृद्धि गर्न यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिन्छ ।
- यसले अध्यक्ष , प्रमुख पशासकिय अधिकृत र पूर्वाधार विकास समितिको संयोजकको समन्वयमा आवश्यकता अनुसार ऊर्जा विकास विज्ञहरूको प्रबन्ध मिलाउँदछ ।
- ऊर्जा विकास र प्रबर्द्धन गर्न यसले विकास साझेदार (दाता , आईएनजीओ, अन्तरराष्ट्रिय/गैरसरकारी संस्था र निजी क्षेत्र) सँगको सहकार्य र साझेदारीमा ऊर्जा प्रबर्धन कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिनेछ ।